

АРХІТЕКТУРА ТА МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Безпрозванна А.А.

студентка,

Київський університет імені Бориса Грінченка

ХУДОЖНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ШКОЛИ ЖИВОПИСУ

Україна вважається одним із самобутніх культурних осередків, і особливо така її частина, як Закарпаття. Саме на цих землях і виникла Закарпатська школа живопису, заснована Йосипом Бокшайом та Адальбертом Ерделі, на поєднанні незвичайного світосприйняття гірських мешканців з традиціями українського народного мистецтва. Але, на жаль, мистецтво школи не здобуло значної популяризації. Ця ланка мистецтва потребує детальнішого вивчення та поширення, задля збереження своєї художньої особливості.

Дуже важливо розуміти та вміти відрізнити стиль художників закарпатської школи серед інших. На творчість художників школи певною мірою вплинули умови в яких вони жили. Сам Йосип Бокшай писав: «Виникненню образотворчого мистецтва Закарпаття сприяв цілий ряд передумов, завдяки яким пишним цвітом розквітла народна, національна за духом й формою художня культура. Це, насамперед, такі фактори, як прекрасна мальовнича природа закарпатського краю, й не менш прекрасне народне мистецтво в усіх своїх найбагатших жанрах, починаючи від писанок, вишивки, ткацтва й закінчуючи різьбленням по дереву, що прославиле себе не тільки в предметах побуту й декоративних прикрасах, але й в диві нашого краю – древньому дерев'яному зодчестві» [4]. Але, попри це, засновники школи наголошували на тому, що учнів потрібно виховувати на здобутках європейського живопису, що давало змогу збільшити діапазон виражальних засобів, а також йти пліч-о-пліч з сучасним закордонним мистецтвом, не втративши своїх національних особливостей [1]. Самі ж Ерделі та Бокшай збільшували свої знання і досвід завдяки навчанню і подорожам за кордон, а саме у Париж, Прагу, Мюнхен та Будапешт, та інші міста.

Найпоширенішим жанром робіт художників був пейзаж, написаний зазвичай на пленері. Це давало змогу художникам зобразити усі особливості ландшафту. У своїх роботах закарпатці брали за основу творчі принципи надбанської школи живопису, яка займалась розвитком національного мистецтва і об'єднувала навколо себе художників-реалістів. Надбанці, працюючи саме на пленері, займались збагаченням живопису грою світла і кольору, використовуючи здебільшого висвітлену палітру. Яскравим прикладом цього є роботи К. Френці, який був улюбленим вчителем А. Ерделі. Він проводив «живописні експерименти від натуралізму до неоімпресіонізму та вважав себе представником чистого мистецтва», а також зумів за допомогою кольору передавати емоції [3, с. 82]. Самого ж А. Ерделі називають провідником ідей надбанської школи саме на Україні. На заході чоловіка визнавали як успішного колориста. Його головним способом у вираженні себе на полотні був саме колір і співвідношення різних барв [2, с. 237]. Він, хоч і визнавав імпресіоністичну концепцію чистих кольорів, але вважав, що лише 7 кольорів спектру здатні створили гармонійне поєднання, чому стоять на заваді півтони.

Працюючи на пленері, художники Закарпаття не намагались досконало точно і реалістично зобразити оточуючу природу. Усе що вони бачили, було пропущено крізь призму їх світосприйняття. Кольорова гамма була дуже яскравою, контрастною і енергійною, що навіть не завжди відповідало реальності. Саме завдяки контрастності барв при написанні гірських пейзажів, відчувалась особлива життєвість картини. Більшості художників школи притаманні гарячі, чисті, декоративні кольори. У старшого покоління школи характер мазків не був дрібним, що не властиво більшості імпресіоністичних полотен.

У роботах закарпатських художників простежуються також і постімпресіоністичні тенденції, навіяні А. Ерделі здебільшого полотнами П. Сезанна, А. Маттіса, А. Дерена, М. Вламінка під час перебування у Парижі.

Натюрмортів, портретів і жанрових творів у художників Закарпаття було значно менше ніж пейзажів. Жанрові картини мали такі риси, як декоративне узагальнення та експресія виконання, яка помічалась і в натюрмортах. У портретах простежувалась поетизація етнокультурних мотивів. Зображувались здебільшого етнічні типажі, у національному одязі, присутнє освітлення місцевого ландшафту.

Отже, стилю закарпатської школи живопису притаманні як нотки реалізму з елементами постімпресіонізму та експресіонізму, так і модерну й символізму. Імпресіоністичні ж ідеї пленерного живопису глибоко проникли у живопис митців регіону, саме завдяки А. Ерделі. Мистецтво художників Закарпаття пройшло через довгий етап свого становлення і сформувало свої особливі неповторні риси, які з кожним новим поколінням митців лише підкреслювались і вдосконалювались. Нам же залишається шанувати і поширювати твори художників школи, а для цього й потрібно знати і пам'ятати характерні риси їх живопису.

Список використаних джерел:

1. Біксей Л. Історія закарпатської школи живопису // «Живописці Закарпаття». URL: <http://art-raschdorf.com>
2. Крвавич Д.П. Українське мистецтво: Навч. посібник: У 3 ч. / Д.П. Крвавич, В.А. Овсійчук, С.О. Черепанова. – Л.: Світ, 2005. – Ч. 3. – 268 с.
3. Небесник І. Взаємоз'язки національних художніх шкіл на Закарпатті протягом кінця XIX – першої пол. XX ст. / І. Небесник, Н. Голомідова // Вісник Львівської нац. Академії мистецтв. Спецвипуск. – Ужгород, 2009. – С. 78-88.
4. Ворон Б. Закарпатська школа живопису : велике мистецтво з «маленького краю». URL: <https://artes-almanac.com/zakarpatska-shkola-zhyvopysu>

Голубов В.О.

студент,

Київський національний університет будівництва і архітектури

ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАКОРДОННОГО ДОСВІДУ ПЛАНУВАЛЬНИХ РІШЕНЬ У ПРОЕКТУВАННІ СУЧАСНИХ РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ ДЛЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

На сьогоднішній день в Україні питання створення реабілітаційних центрів є дуже актуальним, але на жаль не існує практики створення медичних закладів саме такого типу [1-2].

Розглянемо іноземний досвід у плануванні таких закладів. Наприклад у США Міністерство у справах ветеранів організовує тендери, конкурси